

פרוטוקול מס' 7

מישיבת היעוץ הפנים-ומאג'נות הסניבה

ביום ג', י"ח באדר חשל"ד - 12.3.1974, שעה 08.30

נ כ ח ר :

חברי הוועדה:

- י. חסיד - יו"ר
- א. אבוהצירה
- י. בארי
- א. ורדיגר
- ת. טובי
- נ. מואב
- נ. צ. קשת
- ד. קורן
- א. רונן
- י. שמיר

מוזמנים:

- שר המשטרה ש. הלל
- א. ניר - נציג בתי הסוהר
- י. בן-פורת - משרד המשטרה
- ח. הירש - "
- ד. קרפ - המשפטים

מזכיר הוועדה:

- י. ברזנץ

ר ש מ ה :

- א. אדלר

סדר-היום:

1. ההתרחשויות האחרונות בכלא רמלה;
2. חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 3), (המשרד);
3. צחנת הביוב באיזור תל-אביב

אני פותח את הישיבה.

תיו"ר י. חמיר:

1. ההתרחשויות האחרונות בכלא רמלה

א. ני"ר:

החקירות בנושא זה הן בעיצומו, ולכן
האינפורמציה שאוכל למסור היום תהיה

בהכרח מצומצמת.

ב-3.3.74 בשעה 18.45 ברחו שני אסירים
ערביים בטחוניים, האחד שפוט למאסר העולם והשני ל-25 שנים. אסיר שלישי,
שפוט ל-20 שנה, נתפש בדרך החוצה.

בשעות הערב נוהגים האסירים לצאת למרפאה
לקבל טיפול רפואי. שני האסירים ניצלו זאת. הם הלכו לטיפול רפואי
במרפאה, ובדרך נכנסו לחדר שנמצא באותו פרוזדור ושבו שוכן האסיר
השלישי, זה שנתפש, ואשה הכין להם את הפירצה בחלון ע"י נסירתו במשורית
סקיבל. שני האסירים שנכנסו לחדרו חיכו לחשיכה, ואז הוציאו את הסורגים
מן החלון (הפונזה לחצר החיצונית, לכיוון הכביש הישן ירושלים-לוד). הם
נכנסו בין הבניין לגדר, ומהגדר קפצו לכיוון בתי-המלאכה. משם רצו
70-80 מטרים תוך ניצול המהירות שנוצרו עקב פעולות הבינוי במקום, אל
החומה שעדיין איננה גבוהה, עלו על הפיגומים, והסתלקו. הספיקו להבחין
בהם עוד בשעה שרצו, אבל בגלל השעה המוקדמת לא העז הסוהר לפתוח עליהם
באש. גם חובש אחד מהאגף הפסיכיאטרי ראה משהו מתרחש, והזעיק עזרה. כל
העניין נמשך חמש עד שבע דקות. ירו אחריהם, עד כמה שאפשר היה בין
הבניינים החדשים, אבל הם הסתלקו.

למקום הגיעו אנשי משטרה, מסמר-הגבול,
ולאחר מכן גם אנשי צבא, שדקרו את השטח. כי בתחילה חשבו שהם לא
הספיקו לצאת, אבל לאחר מכן התגלו עקבות עד לכביש ירושלים-רמלה, שם
נכראה חיכתה להם מכונית.

העניין נמצא כאמור בעיצומה של חקירה.
בהתחשב בכך שהאנשים הם בטחוניים מינה השר ועדה משותפת, בראשותו של
תת-ניצב ש. איש שירתת הבטחון הכללי, ואחד מהקצינים שלנו.
זו בודקת עכשיו את כל נסיבות הבריחה.

אי-אפשר למנוע ולפקח על כל עניין
המשוריות?

ד. קורן:

א. ני"ר:
עניין אחר נוגע לאסירים שלנו.
ב-4.3.74, יום לאחר הבריחה, בשעה
18,30, ירדו כעשרים איש לחזרת בטלביזיה בחדר האוכל. ביניהם היו שני
רוצחים ושני שודדים. בשעה 25.00 ירד רב-סמל, קצין חורן פנימי, לסגור
את הטלביזיה. כפי הנראה במכוון מראש לא נתנו לו לסגור את הכפתור,
והסוהר ראה כאילו בידי אחד מהאסירים משהו דומה לאקדח, אך באותו רגע
ניגש אליו אסיר אחד ודקר אותו בגב. שני סוהרים שרצו לעזרת חברם
נדקרו אף הם. הדבר עורר כמובן רעש גדול במקום. הקצין התורן של בית-
הסוהר שמע את הרעש ורץ אף הוא למקום. ברגע שהגיע לדלת הסורג - כיוון
אליו אחד האסירים את האקדח. אך הוא הצליח לרוץ למקום האקדח והזעיק
עזרה. האסיר ניסה לירות בו, אבל האקדח לא ירה. כשהוזעקה העזרה רצו
האסירים לאחד החדרים שבאגף הראשי, כשבדרכם תפשו אתם אסיר חמישי.
באותו האגף הכללי היה סוהר אחד, והם לקחו אותו אתם בכוח. הם נכנסו
לחדר הראשון בדרכם, הסתגרו והתבצרו בו, ושענו שאם מישהו ינסה להיכנס
בכוח - הם יפגעו בסוהר.

למקום הגיעו אנשי שירות בתי-הסוהר
והשר, מפקד מסמר-הגבול ומפקד המשטרה במחוז הדרום, עם כוחות. נעשתה
הפעולה המתואמת שנעשתה, ובהרבה התאפקות למזלנו לא התחממה האווירה,
ולאחר שעות רבות של שכנוע הסכימו להוציא את האקדח מבלי לפגוע באיש.

בעניין זה יש שתי חקירות. משטרת ישראל
חוקרת את האספקט הפלילי של הדבר. אנחנו בודקים את נסיבות המקרה הפנימי,

ועדת הפנים ואיכות הסביבה
12.3.74

א. נייר:

כיצד זה קרה, מה קרה ואיך יכול היה להיכנס אקדח למקום וכו'. מטבע הדברים, ענין זה דורש הפעלת פורעיין רבה, וחייב לקחת קצת יותר זמן. יהיה זה ברוע מאד אם נדון בדבר בפורום כלשהו בצורה חפזית תוך כדי החקירה. מטוב אפוא להמחין לתוצאות החקירה. אני מניח שהיא תימשך עוד כ-10 ימים, ואז נדע לפחות את מרביתה של האמת.

ד. קורן:

אני רק מבקש שבעוד 10 ימים נקבל דיווח מלא. בדור שכאן צריך להיעשות משהו. הכנסת מסוריות לבית-הסוהר נראית לי קלה מדי, וזה לא בגלל הליכי-בדליזם המופרז אלא אולי בגלל חוסר עירנות, והאחראי צריך לתת את הדין. עכ"פ, נחכה לדיווח.

ה. קשת:

כל השנים אני חוזר וטוען על אפשרויות הן של בריחה, הן של התנפלות ופגיעת סוהרים, והן של לקיחת בני-ערוכה, ואני מצטער עכשיו שאזהרותי התאמתו. אם כי אני יודע שגם השר וגם מר נייר שותפים לדעתי כל הזמן.

הסיבה היא ראשית כל חוסר כוח אדם משרוע בבתי-הסוהר, כי גם התקן הלא-מספיק של סוהרים איננו מלא, וגם העובדה שסוהר חושב על עבודתו 8 שעות ביום, בעוד שהאסיר חושב על בריחה 24 שעות ביממה.

כשביקרנו לאחרונה בבתי-הסוהר דאינו את הסוהרים העייפים, ואינני מדבר עכשיו על רמתם, דבר שגם הוא ציחן לתיקון. הסוהר איננו מסוגל להיות עירני כל הזמן.

דבר נוסף: בשעה שאנשי הבטחון של בית-הסוהר קובעים דרכי זהירות כלשהן - בא בחור צעיר מן האוצר וקובע אחרת; הוא שמחליט כי במקום מסויים אין צורך בשומר. הוא המומחה גם לבתי-סוהר, גם לאחיות, גם לעובדי-סוציאליים וכו'.

ו. המשטרה ש. הלל:

בהבדל אחד: שאחיות לא מרוצות יכולות לשוב, בעוד שסוהרים אינם יכולים לשוב.

א. רובין:

אבל את החקציני קובעת הכנסת ולא איש האוצר.

ז. קשת:

באחד מביקורי בבתי-הסוהר שאלתי את המפקד על עמדה מסוימת, למה אין בה שומר. והוא אמר: הורידו את התקן; קבעו ששם אין צורך בשומר.

דבר נוסף הוא ענין קציני הבטחון בבתי-הסוהר. לא בכל בית-סוהר יש כיום קצין בטחון. והרי זה האדם שצריך לחשוב יום ולילה על הדבר הזה בלבד. מפקד בית-הסוהר עמוס גם בתפקידים אחרים, כולל קבלת אורחים (בביקורי האחרון באחד מבתי-הסוהר נתקלתי בשער בנציב היוצא, לפני היה שם מישהו חשוד אחר, ואחרי - סגן הקונסול הבלגי). חייב אפוא להיות קצין בטחון בכל בית-סוהר.

אינני יודע אם אני צודק בהנחתי, אבל נראה לי שלאחר חרשי המתיחות יש רפיון-מה בעניני בטחון. אבל זה טבעי. לא פעם קראתי לראשי משרד המשטרה "בונצ'ה-שווייג", הדמות המופלאה המסתפקת בלחמניה. משרד המשטרה צריך ללחום יותר על תקציבו, על אפשרויות עבודתו. אבל עכשיו אנחנו דנים לא במשרד המשטרה אלא בשירות בתי-הסוהר, ואני אומר: כולנו אשמים בכל מה שקרה, קורה ועלול לקרות בבתי-הסוהר. אין צותנים את הודעת על כך שבתי-הסוהר שלנו הינם מלאים מצד אחד במחבלים שעיקר חשייתם לפגוע במדינה, ביניהם בעלי דמה גבוהה, הרוצים לשוב ולהצטרף לחבריהם בחוץ; ופצד שני - באנשים שבחרו בדרך הפשע, קשוחים יותר ויותר הינם ליום, אנשים שקיבלו מאסר עולם במקום גורמי-סוהר, ולדעתם אין להם מה להפסיד, והם יעשו הכל כדי להשתחרר או כדי לעשות פעולות ראווה לשם הסבת תשומת-לב אליהם.

ב.ג. קשת:

אם נרטיף למה ששמענו עכשיו גם את מה שקרה בשאסה, ובבתי-סוהר אחרים שעליהם לא שמענו, ואת המתיחות שקיימת בכל בית-סוהר, שעליה בוודאי לא מדווחים לנו - יש לפגוע שני דברים: (1) המקרים הקונקרטיים שהיו ושלדעתם בהם צריך לחכות לגמר החקירה; (2) הדבר היסודי שאנחנו חוזרים אליו מפעם לפעם ושאיננו מוצא פתרון: בעיית הבטיחות בבתי-הסוהר בשני הכיוונים: להבטיח שאלה שיושבים בפנים לא יהיו בחוץ, ולהבטיח את שלמותם ובריאותם של הסוהרים. רק גם בחוספת התאפקות יוצאת מן הכלל של השר, הנציב ומנהל כלא רמלה מנעו הפעם שפיכות דמים גדולה משני הצדדים. ועלינו לדון על כך ברצינות. בשעתו חשבנו להזמין את שר האוצר לדיון כזה, כדי שיביין שאנחנו מודאגים מן המצב בבתי-הסוהר. וכמה חדשי רגיעה לא צריכים להרדים אותנו.

אני מציע אפוא שנתחיימם לבעיה משני צידיה: גם המקרה הקונקרטי, לאחר שמיעת תוצאות החקירה, וגם דיון רציני בסוגיה העקרונית של בתי-הסוהר. עלינו להגיע אחת ולתמיד למצב שהענף הזה יקבל את מה שהוא צריך לקבל כדי שנוע שהענין סודר; לפחות שאנחנו מצדנו עשינו הכל. כי למנוע הרמטיה כל אפשרות של התפרצות - בוודאי אי-אפשר. והיום איננו יכולים לומר שאנחנו עושים הכל כדי למנוע הישנות מקרים כאלה בעתיד.

א. מבחציבה:

נדמה לי שמחלתנו היא שאנחנו עולים על נושא מסויים כשמתעורר ענין קונקרטי. לי נראה שוועדת הפנים והכנסת לא עסקו עד כה בנושא בתי-הסוהר במידת הרצינות שהנחש ראוי לה, גם אם יש לכך סיבות תקציביות ואחרות. יש נושאים שהם מעל ומעבר לכל בעיה תקציבית.

אני שכנן של שלושה בתי-סוהר. לפעמים נראה לי משונה כיצד מנהלי בתי-הסוהר זקוקים לעזרה בדברים הקטנים ביותר, שאינם יכולים לקבל אותם בגלל הפרוצדורה התקציבית, כמו זיקוקים כשמקיימים הצגה בבית-הסוהר, או קישטי-ביטה וכו', והם צריכים לבקש מאתנו טובה.

הענין כולו מתחיל בבעיית כוח האדם. כוח אדם אתה יכול היום לקבל במדינת ישראל לסוג זה של עבודה אם אתה מוכן לתת לאדם הנאים טובים, בינוניים או נורמליים. אחרת אינך יכול להשיג כח אדם. זוהי כמובן מחלה לא של בתי-הסוהר בלבד. אבל אם את הבעיה של פועלי הנקיון בעירייה אתה יכול לפתור ע"י פועלים מהשטחים - בבתי-הסוהר אי-אפשר לעשות זאת. ואני יודע שבבתי-הסוהר, החל בדריגות הגבוהות ביותר ועד לגמכות ביותר, דרישות העבודה הן מעבר ליכולתו של כל אדם. אף אחד איננו מסוגל לעמוד במתח ובדרישות התפקיד שנדרש מן העובד בבית-הסוהר. ואנשים אינם הולכים לעבודה כזאת, משום שבחוץ הם יכולים לקבל תנאים הרבה יותר טובים, מבלי להסתכן. וכבר אמר השר: אחיות ועובדים אחרים יכולים לשבות, אבל הסוהרים והשוטרים - לא. אין להם איגוד מקצועי ואין מי שיטען את טענותיהם אלא המשדד עצמו, או ועדת הפנים. ועם כל רצוננו למנוע בימים אלה העלאות שכר ותקציבים מנופחים - יש סעיפים שאי-אפשר להחיל עקרון זה עליהם. הדבר מתייחס למשטרה בכלל, אבל כרגע אנחנו דנים רק בשירות בתי-הסוהר. בענין זה זקוק השר לעזרתה של הוועדה, ואני סבור שאנחנו חייבים להעלות את הענין בצורה החמורה ביותר, ודווקא עכשיו כשאנחנו עומדים לפני דיון על תקציב המדינה. אני מציע אפוא שוועדת הפנים תהיה יוזמת בענין זה.

ברור שענין התקציב לא יפתור הכל. אבל צריך להתחיל ראשית כל בשאלה התקציבית, ולפעול ביחד עם האוצר כדי לקבוע קריטריונים מוגדרים בענין זה של הסוהרים. גם אז אי-אשר יהיה לסגור הרמטיה את בתי-הסוהר מפני כל אפשרות של בריחה, אבל אז נהיה אנחנו בטוחים שעשינו את כל המוטל עלינו.

ג. שמיך:

צודקת כל הטענות בענין תקציב וכוח אדם, אבל לא הייתה מציע לראות בזה הצדקה כוללת למה שקרה.

מדברי מר ניר היום עולים הרבה סימנים - שאלה, אבל בכך נדון אחרי שנקבל את הדוח המלא. נראה לי שהמחבלים הערביים גיבשו פרצות רגילות ביותר, שניתן היה לסתום אותן אילו היה תכנון של סיכול בריחות. והשאלה היא אם יש בכלל אדם שהוא מסונה על סיכול תכניות של בריחות מבתי-הסוהר.

ועדת הפנים טאכנות הסביבה
12.3.74

י. שמיר:

מה שנוגע להתאפקות הגדולה במקרה
בני-הערוכה - צריך לדעת שזהו דבר מסוכן מאד, כי כל נסיון שמצליח
- מעודד אחרים. וגם כאן נראה לי שיש לי ברלינות מופרזת: וטלביזיה,
הציבור הגדול של צופים. אני רואה את כל זה כמשהו שאיננו עומד
בפרופורציה למוסר עצמו.

ברוך שנשמע אני מציע שיצוקצוקו גם
הסיבות, מה היו הפרצות שאיפשרו את מה שקרה. ואם אפשר - גם הטלצות
למניעת הישנות הדברים בעתיד.

י. גארי:

בדרך כלל שלטונות בתי-הסוהר מודעים מאד
לבעיה של בטיחות ושמירה, ועושים את כל
המאמצים כדי למנוע פרצות. עם זאת, בכל עשייה קיימים פה ושם ליקויים,
ונראה לי שתפקידנו כוועדת הפנים להפנות את תשומת הלב לכמה מהם.

האם נכון הדבר שלפחות אחד האסירים שתפשו
את בני-הערוכה טוען טענה זאת במטרה להפנות את תשומת לב הציבור
לטענתו שהוא חף מפשע?

שנית, אל ועדת הפנים הגיע מכתב שהוברח
על-ידי אסירים מכלא שאטה. הוועדה מתלבטת אם וכיצד לטפל בפניה. אבל
עצם העובדה שהצליחו להבריח מכתב כזה הנושא חתימה קולקטיבית של
58 אסירים טעונה חקירה.

שלישית: שאלת הסמים בבתי-הסוהר. מדי
פעם מבוזעות הברחות של סמים לבתי-הסוהר. אני יודע שהשלטונות
משתדלים להתגבר על כך, בעזרת כלבים מאומנים. האין אפשרות להגביר
את השמירה או את אמצעי המניעה גם בשטח זה?

רביעית: נמסר לי ששלטונות בתי-הסוהר
עוצים עין בפני מעשי-פרוץ ומשכני-זכר, אם אלה מבוזעים בין כתלי
בית-הסוהר מתוך הסכמה. תהיה ההשקפה הכללית אשר תהיה בענין משכני-
זכר - כל עוד החוק הקיים קיים - אסור לשלטונות בתי-הסוהר להעלים
מכך עין.

ש. המשטרה ש. הלל:

ידוע שחלק מהאוכלוסיה הזאת נהג לקיים
משכני-זכר גם בחוץ, וקשה מאד לשלוט בזה.

י. גארי:

במבית בתי-הסוהר משתדלים השלטונות
להפריד בין אסירים צעירים לבין מבוגרים.
אבל בבית-המעצר באבו-כביר לא תמיד קיימת ההפרדה הזאת בין צעירים
צעירים ומבוגרים, וכבר היו תופעות בלתי נעימות כתוצאה מכך.

האם כבר ידוע כיצד הגיעו הסכסכים לידי
האסירים המתמרדים ברמלה? לפני שנים אחדות קמה מקרה שנאשם ברצח
הוציא בבית-המשפט שני סכיני-גילוח מבוברים והצליח לחתוך, לעצב
השופטים, את פניה של נאשמת נוספת. האם נחקר כיצד הגיעו הסכסכים
הללו לידיהם?

נמסר לי על מעצר-בידוד של עציר מסויים
בגבעתיים, שביקש לפנות לבית-הדין-הגבוה-לצדק אבל שלטונות בית-הסוהר
סירבו לספק לו צייר ומכשירי כתיבה.

מה שמו?

ח. הירש:

באחת הישיבות נקיים דיון כולל על בתי-
הסוהר, ואז אפשר יהיה להרחיב את הצריעה.

היו"ר י. תמיר:

לא היום.

גם אני סבור שכדאי לקבוע סדרה מיוחדת
של ישיבות לנושא בתי-הסוהר, כולל

א. רונן:

סירורים, הדרכה והסברים מקיפים. יחד עם זה, תכלית הדיונים לא תהיה

א. רונן:

אם נטיל את האחריות על "הצעירים במשרד האוצר". האחריות היא על הכנסת הקובעת את התקציב. אני יודע שיש דיונים משותפים בין ועדות. לא מזמן הועלתה גם הצעה לשינוי סדרי עבודתה של הכנסת בדיונים על התקציב, שוועדת הכספים תפסיק לדון על התקציבים השונים ללא קשר עם הוועדות הנוגעות בדבר.

ב. צ. קשת: זה לא מדויק.

הינ'ר י. חמיר: ח'כ רונן לא חקר את העניין. האמת היא אחרת: מזמינים את חברי הוועדות השונים לדיוניה של ועדת הכספים, לפי הנושא.

א. רונן: אני מציע שני דברים: (1) סדרת בירורים יסודיים; (2) שיחוף ועדת הפנים בכתה ההכרעה באח קביעת התקציב ע"י ועדת הכספים. אחרת נמשיך לייעץ, אבל ההכרעה תיפול במקום אחר.

הינ'ר י. חמיר: את הצעתו של ח'כ רונן אני מציע שהוא יעלה כסעיף מיוחד לדיון בוועדה. לא עכשיו. אני חומך עקרונית בחיזוק ההשפעה וההכרעה בעניינים תקציביים.

ח. טובי: הייתי מבקש שהוועדה חשמע גם על המצב בשאטה, לאור המכתב שהורח אלינו. היתה רוצה גם לשמוע מדוע הנהלת בית-הסוהר מנעה מהם להעביר את המכתב לוועדת הפנים, כפי שטענו.

שר המשטרה ש. הלל: אם אמנם מנעה.

הינ'ר י. חמיר: בישיבה קודמת הצעתי ועדת משנה קבועה לענייני המשטרה ובתי-הסוהר. קיימתי מגעים בדבר הרכב מצומצם של הוועדה, ואני מבקש להסמיך את הינ'ר להביא את הצעת ההרכב לישיבה הבאה.

ח. טובי: אני מציע שאח ההחלטה הפורמלית על הקמת ועדה נצטטר לדיון היסודי שנקיים על המצב בבתי-הסוהר.

הינ'ר י. חמיר: אני מציע להשאיר את זה לינ'ר. אנחנו חייבים לפצל את עבודת הוועדה לכמה תחומים, כדי שנוכל להשתלט על העבודה. ועדת משנה כזאת היתה פעילה גם בעבר, ואין לכך קשר עם המקרים הקונקרטיים שעליהם שמענו היום.

אחד הדברים החמורים במדינה הוא אי-קיומו של עובש מוות. יש אנשים שנדונו על רצח מספר פעמים. כי מה יש לאדם להפסיד כשהוא כבר יושב מאסר-עולם על רצח, והוא רוצח שוב ושוב? הנהגת עונש מוות על אסירים שרצחו בתוך כחלי בית-הסוהר תשפיע על אנשים בחוץ יותר מאשר על אנשים בתוך בית-הסוהר עצמו. בסופו של דבר האסירים יושבים בבית-הסוהר לצרכי הענשה.

כאן אני רוצה להעיר דבר נוסף: הממשלה החדשה שקמה - ענייני הפנים אצלה נמצאים בתחית סולם ההתעניינות. קראתי היום ניתוח של ד"ר שבח וייס מחיפה, שערך מחקר על 23 השנים והגיע אף הוא לאותה מסקנה.

ב. מואב: כמה זה פוסל אותם?

היו"ר י. תמיר:

העבר, ההתייחסות, החינוך וההתעניינות -
כל אלה קובעים. אחת הבעיות החמורות
במדינה היא שענייני הפנים בשנים האחרונות נדחקו הצידה, כולל הבעיות
האורבניות והענין שמייצג שר המשטרה. כשאתה צריך להציב אדם נוסף
בבית-הסוהר - מוחקים את זה בקלות יתר. ואני מציע שנתאחד כולנו
לפחות בדבר אחד: נעמיד את המשלה בפני הצורך להעלות את סוגיות
הפנים, ביניהן המשטרה ובתי-הסוהר, למקומן הראוי. אם לא נעשה זאת -
לא עשינו דבר.

ח"כ קשת ובארי יכולים להעלות כהצעה לסדר-
היום בכנסת את המצב במשטרה. אם ההצעה תועבר אלינו - נקיים את הדיון
המטצה בהתאם לדיון הכנסת עוד לפני הדיונים על התקציב. משום שאם נעלה
זאת כהצעה בגלונטרית בתוך הוועדה - לא נשים מסקנות על שולחן הכנסת,
ובכך יהיה פגם רציני.

ג.צ. קשת:

בחדשיים הבאים אין יותר הצעות לסדר-היום
בכנסת, עד לאחר גמר הדיונים על התקציב.
אני מציע אפוא בכל זאת שהוועדה ביזמתה ובהקשר למקרים שקרו תיכנס
לכל הבעיות הללו.

היו"ר י. תמיר:

אם אין ברירה - אנחנו מקבלים את ההצעה,
וגם אם אין לכך חוקף במליאה - נעלה את
הנושא לדיון בוועדה ביזמתנו.

שר המשטרה ש. הלל:

התייחסתי במלוא החוסרה לשני המקרים שקרו,
שעליהם דיווח הנציב, גם בגלל תוצאתם
החמורה וגם בשל הדרך שבה בוצעו, והעובדה שנמצא כלי-נשק בתוך בית-
הסוהר. ואני רוצה להזכיר: הסוהרים אינם מתהלכים חמושים בבית-הסוהר,
ואילו האסיר היה חמוש. ברור שאין כל כוונה להקל ראש בכך.

העובדה שמדובר בבריחה של אסירים בסחונזיים
מחמירה את הענין עוד יותר, משום שזה קשור בעזרה מבחוץ, אולי גם
מהמדינות השכנות. מן הוועדה שמיניתי ביקשתי שלא רק תבחן את הנסיבות,
אלא גם תגיש המלצות מסורשות לעתיד.

יש ועדה קבועה, בין-זרועית, שמגישה
המלצות בסחונזיות לנציב ואלי לגבי בתי-הסוהר. משתתפים בה איש
הצבא, איש שירות-הנבחון, איש המשטרה ואיש שירות בתי-הסוהר, והיא
עובדת באופן קבוע מבית-סוהר אחד למשנהו ומגישה המלצות, גם טכניות.

מזה כשנתיים אנחנו קשורים בכל ענייני
המחקר שלנו עם המדען הראשי של צה"ל. יחד אתו אנחנו בודקים את
הליקויים שאנחנו יודעים שקיימים, בעיית הסורגים וכו'. אין לכך
סתרובות קלים. אנחנו עומדים גם בקשר עם כל מיני גורמים בעולם, אבל
יש דברים שאין להם פתרון. מכל מקום, איננו קופאים על השמדים, אלא
אנחנו מטשיכים במחקרים. עד לפני כשלוש שנים למשל כל תקציב המחקרים
של משרד המשטרה היה 25 אלף לירות. השנה הוא מגיע למיליון-וחצי.
דבר זה מעיד על החשיבות שאנחנו מייחסים לנושא המחקר. יש גם לזכור
שחלק מן הדברים שיש להם פתרון - גם הוא דורש זמן, החל במכשירי
אלקטרוניקה וכלה במכשירים שיכולים לתת אינדיקציה לגבי מצאותם של
דברי ברזל אצל האסירים. ברמלה נכנסים ויטאים אנשים במספרים בלתי
רציילים, וקשה מאד לבדוק כל דבר, כולל סמים.

ג.צ. קשת:

על האזעקה האישית דובר כבר מזמן, אבל
זה עדיין לא בוצע.

שר המשטרה ש. הלל:

נכון. אבל זה לא מחוסר התעניינות, ולא
תמיד גם מחוסר תקציב.

ענין החומה הוא אחת השערוריות הכי
גדולות. כמה שנים נסחב הענין. בסופו של דבר הוא הוכרע, ואנחנו
מקימים חומה מסביב לכלא רמלה, אבל זה לוקח זמן. בינתיים המצב הוא

שר המשטרה ש. הלל:

שהחומה החדשה עוד לא קיימת, החומה הישנה בהתמוטטות, ובינתיים עומדים כל הפיגועים וכו'. גם הסניפים (הפרימיטיביים) שנמצאו אצל האסירים נוצרו על ידם תוך כוונתם על הפיגועים. ולגבי סכינים-גילוח - הרי בסופו של דבר הם מתגלחים, וקשה לסגור אפסידות-כאלה הרמטית. בכל יום כשאני עובר על-יד כלא רמלה אני מתפלל שלא יקרה משהו. רק מזלנו ובזכותם של הסוהרים לא קרה עדיין דבר יותר גרוע.

גם בבית-הסוהר בבאר-שבע בונים, ויש שם ברזלים וברזנים וכו'. גם שם מזל שלא קרה משהו. מכל מקום, הבעיה איננה של הזנחה, וברגע זה גם לא של תקציבים בלבד.

בוודאי שמעתם שאחרי שכבר גמרנו לדון בממשלה על התקציב החדש - באה הממשלה והחליטה לקצץ בצורה כוללת ואחידה 8% מתקציבי כל המשרדים. היחידים שקיבלו בחזרה את כל 8 האחוזים (פרט ל-0,8% שגם הם ישארו לו כרזרבה) היה משרד המשטרה. תזזה משום שאני עמדת על העניין, והבאתי אותו לעימות מטרדגה ראשונה. כל זה מעיד על מידת ההתענינות בנושא.

ב.צ.מ.מ.: הבעיה איננה אותם 8%, אלא היסוד של 100%.

שר המשטרה ש. הלל:

האמת היא שלגבי חלק גדול מן הדברים יש לנו טגבלות טכניות ולא תקציביות, כמו למשל הבניה. עכ"פ, אינני חושב שאנחנו נמצאים במצב הפוזנח ביותר.

גם בעניין כוח אדם - בשלוש השנים האחרונות עשינו בשטח זה מהפכות רציניות. כך שב-1.4.74 קצינים במשטרה ובשירות בתי-הסוהר, לפי הסדר כתוב, יקבלו אותה דרגה שכר כמו קצינים בצה"ל. ייתכן שגם זה לא מספיק. אבל במצבנו הנוכחי זה הרבה. מצבנו המיוחד הוא בגלל סוג העבודה, תנאי העבודה והיחס של הציבור - אם כי אני חייב לציין שוועדת הפנים תרמה הרבה לזקיפות-הקומה של אנשי המשטרה ושירות בתי-הסוהר.

בשטח הבטחוני: - הקמנו יחידה מיוחדת בשירות בתי-הסוהר לליטור אסירים. כולכם זוכרים את בעיית האסירים שמגישים בג'צים בכל שני וחמשי, רק כדי שיוכלו לנסוע לבית-המשפט, ולא היה לנו ליטור מספיק עבורם. בטח הכל הטיפול שהיה, גם השילוח הבין-זרועי של משטר-הגבול והמשטרה, יש לו צדדים חיוביים, אם כי לא כל מה שהייתי רוצה, ואנחנו לומדים מן הנסיון.

אני מודע לתופעה שהאסירים השפוטטים למאסר עולם יש להם למעשה ביטוח-חיים. היו לנו חמישה מקרים של מחבלים שהרגו את חבריהם לתא, ואין מה לעשות איתם, פרט לשבועיים ציפוק - וגם זה לא רצוף. לכן חרדתי כל-כך בעניין החטיפה. ראשית, בגלל האקרה, שזהו מקרה חמור ביותר ואני מקווה שנפתור אותו. הדבר שהטריד אותי יותר מכל הוא כשידעתי שהם נמצאים מבוזרים בתוך התא, ולמעשה הם יכולים להרוג את הסוהר ואח"כ לפתוח את הדלת ולהתפאר: הרגתי אותו. לאחד מהם, עבד, יש כבר פעמקים מאסר-עולם. לשני - ד"ק פעם אחת. השלישי שפוט ל-18 שנה. אנחנו נמצאים באן במצב בלתי אפשרי.

הייתי חבר הכנסת השנייה והשלישית, כשנחקק החוק לביטול עונש מוות, וגם אני תמכתי בו. אבל לא חזינו אז אפשרות כזאת. בסופו של דבר אני חייב לשמור על חייב גם של המחבל כשהוא נמצא בבית-הסוהר. וכבר שלחתי בעניין זה מכתב לשר המשפטים הקודם, וטענתי שאנחנו עומדים חסרי-אונים בפני אסירים שפוטטים למאסר-עולם שרוצחים טוב ושוב. בעניין זה אנחנו היחידים בעולם (אנחנו והמחבלים בחו"ל) שאצלנו יודעים אנשים שיש להם ביטוח חיים וכלום לא יקרה להם אם ירצחו, טוב ושוב. לצערי קיבלתי בשעתו תשובה משר המשפטים שהמצב לא כל-כך נורא; בטח הכל מדובר בחמישה מקרים, והעניין הוא עקרוני. אבל אני חוזר ואומר לכם: אינני שקט אף לרגע אחד כשאני יודע שנמצאים עשרות אנשים בבית-הסוהר שיש להם ביטוח-חיים כזה; הם יכולים להרוג בכל לילג אסיר או סוהר, ואין לנו נגדם שום דבר חוץ מאשר שבועיים ציפוק. ואני חושב שאת העניין הזה צריך לתקן. בצורה כזאת אנחנו מפקירים את חיייהם של

שר המשטרה ש. הלל:

האסירים האחרים וגם של הסוהרים. אין הודעת סובלת מצב שהסוהר יתהלך
בבית-הסוהר בלתי חמוש, ומסתובב שם אסיר חמוש.

ח"כ בארני שאל אם זה נכון שהם עשו זאת
כדי להסב את תשומת הלב לכך שהם חפים מפשע. שלושה ימים לפני כן ישב
כל אחד מהאסירים האלה עם השופט צלטנר (ששפט אותם). המצב אפוא איננו
כזה שאתה לוקח אדם ומעלים אותו. הם יכולים לפנות למבקר המדינה
לאומבודסמן, ולכל מי שהם רוצים. הטענה הזאת באמת איננה נשמעת לי.

אבל האם זה נכון שכך טען האסיר? י. בארני:

כן. א. ניני:

אבל בין זה ובין המציאות - המרחק גדול. שר המשטרה ש. הלל:

לשאלה איך הגיעו לידיהם הסכינים - כל
חתימת פח יכולה לשמש סכין מאולתרת. השאלה החמורה היא איך הגיע לידיהם
האקדח, לא הסכינים. יש דברים שאי-אפשר למנוע אותם. למשל, הם העמידו
את הארונות כבריקות בתא שהתבזרו בו. האם מסוים כך לא ניתן להם ארונות?
אולי יצאו יצאו יצאו לאסירים בתוך פירות. אתם יודעים לכמה
ביקורת אני זוכר גם מהצל-האדום בענין הפירות? התרנו אפוא הכנסת
פירות, אבל בתנאי שייקנו האצל מוכר היושב בשער, ולא שהאורח יביא
אותם מהבית. אבל כאן יש שוב טענות: הם רוצים פירות אחרים. אנחנו
נמצאים אפוא מצד אחד במצב של סופר-ליגדליזם ורוצים להקל, ומצד שני
אנו חייבים לשמור על הבטחון.

יושבים בבית-הסוהר למשל אסירים שדורשים
אוכל כשר, ויש כלפינו טענה למה איננו מתירים להביא להם אוכל מיוחד
מן החוץ. גם אם אני בטוח שאליהם לא יכניסו באוכל המיוחד הזה סמים או
סכינים - אם אתיר זאת אעמוד מחר בפני בג'צ מצד אחרים שאינם זוכים
לאותו יחס.

אני מוכן לכל דיון. אבל אני מבקש לקבל
את הפרטים בכתב מראש, כדי שאוכל לבדוק אותם ולהתכוונן לתשובה.

מה שנוגע לשאטה - הם יכולים לשלוח כל
מכתב; אין על כך הגבלה. הם יכולים לפנות לאומבודסמן, למבקר המדינה.
אני יודע שניסו לנצל את מה שהיה בזמן ההתפרעות בשאטה לפני כמה חודשים
לצורך דבר שאני אינני נלהב לו: ההפרדה. העובדה שהם הבריחו את
המכתב נתנה לענין דרמטיזציה, אבל אין כאן כל הגבלה.

אני יודע שיש הוראה שאסור לשלוח מכתבים
קולקטיביים. י. בארני:

נכון. אבל במקרה זה אחד האסירים שיצא -
כתב את המכתב וחתם בשם כולם. זה מה שהיה. א. ניני:

ועדת הפנים אף היא ביקרה בשאטה ודיברה
עם האנשים. אין כאן ענין שהם הצליחו
להוציא מתוך חומות בית-הסוהר את הודישה הזאת, סוף-סוף כביכול להוציא
את האמת החוצה. שר המשטרה ש. הלל:

כמה אסירים ערביים יש בסך-הכל בשאטה? ב. צ. קשת:

כמאה. א. ניני:

שר המשטרה ש. הלל:

יחד עם זה, נבדוק את העניין הזה ונלמד אותו, משום שהעובדה שיש בחישה בעניין זה היא עובדה, וגם על הנקודה הזאת נדווח לוועדה.

איננו נחטים להסכים - וגם המלצת ועדת הפנים לא היתה - לקבל את הדרישה הזאת של הפרדה. נחפש פתרונות אחרים.

גם עניין בתי-הסוהר וגם עניין המשטרה איננו נושא פוליטי. האסירים שיושבים בבתי-הסוהר לא יושבים רק לצרכי הענשה, ואנחנו צריכים למצוא דרך להחזיק אותם בצורה הבטוחה והנאמרה ביותר. וכל הצעה בעניין זה תישמע ברצון. לכן אני מודה על הרוח שבה מתנהלים הדברים בוועדה הזאת.

הינ'ר י. תמיר:

לפני שבועות אחדים קיבלנו שלושה חוקים הנוגעים למשטרה, במגמה לזרז את הטיפול בנושא. אני מודה לשר המשטרה וליועץ המשפטי שעזרו לנו בחקיקה במגמה שהיה יעילה יותר. בעניין המשטרה ובתי-הסוהר נקיים באסור ישיבה מיוחדת.

2. חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 3)

י. טרפ:

בשבוע שעבר דנו בטעיף 4 - תיקון סעיף 72(ה) בחוק. הוועדה סיכמה שהמלים "לפי שיקול דעתו" יימחקו מן הסעיף, אם משרד המשפטים יראה שניתן לעשות זאת. לאחר שיקול, ודווקא לאור רגישות העניין, אנחנו סבורים בכל זאת שכדאי להשאיר את המלים הללו. איננו רוצים שעניין ההנמקה של סידור ביקור יהיה נושא למו"מ בין הנוגעים בדבר, ולכן את ההנמקה צריך לתת שר המשטרה ולא מנהל בית-הסוהר, והמנהל יהיה אפוא מכוסה ע"י המלים "לפי שיקול דעתו".

שר המשטרה ש. הלל:

דווקא לאור הנסיון האחרון שהיה לנו, אני רוצה לומר לזכותו של אחד המבקרים הרשמיים, השופט צלטנר שהיה שם למחרת היום, שאמר: אם אתם רוצים שאני אעשה משהו - אני מוכן; אחרת - לא. אבל כאן היה אדם ששוקל את העניין. ולא ייתכן שיבוא מחר מישהו מהמבקרים הרשמיים ויחליט על דעת עצמו שהוא רוצה להתערב בעניין כזה, ולצדד לא תהיה אפשרות לסרב לו. אנחנו חייבים להשאיר את העניין להכרעתו של מנהל בית-הסוהר. וכמוכן - עם אפשרות של ביקורת לאחר מעשה.

י. בארי:

אני מתנגד להצעת הגב' קרפ. אני הצעתי למחוק לא רק את המלים "לפי שיקול דעתו", אלא גם "אם הוא סבור". שר המשטרה רשאי לא להתיר את הביקור בכל עת מטעמים של בטחון המדינה ומטעמי משמרת בטוחה של האסירים באותה שעה. כל מה שאנחנו רוצים - שתהיה אח"כ ביקורת, ואי-אפשר יהיה להסתתר מאחורי המלים "כך קבעתי, וזהו". איננו שוללים את הסמכות לאסור את הביקור. אבל אם ישארו המלים הללו בטעיף - הדבר מונע אח"כ אפשרות של ביקורת משפטית.

ג. צ. קשת:

אני חולק על דעתו של ח"כ בארי בעניין זה. הוא מופחה למה שיקרה בבית-המשפט. אבל ברור לי שלא צריך להעמיד את מנהל בית-הסוהר במצב שיצטרך לחשוב על משהו נוסף מחוץ לשיקול דעתו באותו רגע. הנסיון מלמד שמנהלי בתי-הסוהר אינם סגרשים מבקרים, ויש מצבים שהמנהל חייב לשרול, ושיקולו באותו רגע צריך להיות קובע. לאחר מכן אפשר לבקר ולהעניש אותו על החלטתו, אבל חייבים לחזק את האפשרות של המנהל לפעול בו במקום. לא ייתכן מצד אחד לדבר על החמרה וחיפוש דרכים יעילות, ומצד שני להקל ראש בעניין זה. לכן אני מצטרף להצעה להשאיר את הסעיף כפי שמוצע.

ת. טובי:

אני מציע למחוק את הסעיף כולו. ואם הצעתי לא תתקבל - אני רושם לי הסתייגות.

היור' י. תמיר:

היא כבר רשומה, בשם ח'כ לבנבראון.

ח. הירש:

אשר לצד המשפטי: - אני חייבת לחלוק על ח'כ בארי. אין שום אבחנה משפטית או פרלמנטרית אם למחוק "לפי שיקול דעתו" או לא. חוק רישוי עסקים למשל מדבר על "רשאי לתת" או "רשאי לסרב", וביהמ"ש בודק בכל מקרה את שיקול הדעת בלבד, בן אדם זה כתוב ובין אדם לאדם. תוספת המלים "לפי שיקול דעתו" מדברת רק על חובת ההנמקה, ולא על עצם השיקול. ואנחנו רוצים למנוע את החובה שמנהל בית-הסוהר יהיה חייב לנמק בפני המבקר את הסירוב לאפשר לו לבקר. חובת ההנמקה חייבת לחול רק על השר, ולא על המבקר.

היור' י. תמיר:

אנחנו דנים על בית-הסוהר משני אספקטים: כשדנים על האספקט ההומני הכללי - מדברים מבקורת ראותו של ח'כ בארי. כשמדברים על בריחה ורצח - מתחילים לראות את הצד המחייב החמרה. ושנים אלה אינם יכולים לעלות בקנה אחד. כל אחד חייב לקבוע את הפילוסופיה שלו לגבי בית-הסוהר. לי יש הפילוסופיה שלי: לבית-הסוהר שולחים אנשים על-מנת להעניש אותם. ומי שאיננו רוצה לשבת בבית-הסוהר - אל יעבור על חוקים.

לא ייתכן שנעבור לסדר-היום לאחר מה ששמענו על מה שקרה ברמלה ובשאטה. ומה שמציע ח'כ בארי הוא הכחשה מסויימת של העניין, מתוך ליברליזם מופרז. לדעתי, אם אנחנו שומעים חרות דעה של משרד המשפטים בעניין כזה - אנחנו חייבים לקבל אותה, ולכן אני תומך בנוסח כפי שמוצע. האם ח'כ בארי עומד על הצעת התיקון שלו?

י. בארי:

כן, ואני מבקש לרשום לי הסתייגות.

ג. מואב:

"מי שיוסמך" לפי סעיף זה יהיה קרוב לוודאי מנהל בית-הסוהר, ושר המשטרה ינמק אח"כ משהצד המצדד בביקור. אילו הוצאנו את המלים "מי שהסמך", והיינו נותנים את הסמכות העליונה גם למנוע את הביקור וגם לשיקול הדעת בידי השר - היה הדבר מונע את הבעיות.

י. קרפ:

אולי תיאורטית. אבל מעשית לא נראה לי ששר המשטרה יכול לשקול דברים כאלה בו-במקום במקום מנהל בית-הסוהר. שר המשטרה לא יכול לשבת בכל בית-הסוהר בעת ובעונה אחת.

שר המשטרה ש. הלל:

השר מופיע לפני הכנסת, ויש עליו אחריות פרלמנטרית. אם אני נותן הנמקה לא טובה - יש עלי ביקורת. לא ייתכן שאח ההנמקה יתן מנהל בית-הסוהר.

היור' י. תמיר:

אסור לנו להסכים להוצאת הסמכות הזאת של אחריות והנמקה מידי השר.

מחליטים: לקבל סעיף 22(ה) כמוצע.

הסתייגות: ת. טובי; י. בארי.

סעיפים 5 עד 12

ח. הירש:

הסעיפים 5 עד 12 עוסקים באותו חומר: בדיון
משמעותי לגבי קצינים בכירים של בתי-הסוהר.
עד היום סמכות השפיטה המשמעותית לנציג בתי-הסוהר קיימת רק לגבי סוהרים
זוטרים, ואילו בסוהרים בכירים אין פקודת בתי-הסוהר עוסקת כלל. הסעיפים
הללו באים לכלול גם אותם בפקודה. סעיפים 5 עד 12 מתקנים את החוק
במטרה זו. כיום ענין השעייתם או פיטורם של שפיקאים בכירים נמצא בחוקים
אחרים.

ב.צ. קשת:

כיום קיימים בתי-דין למשמעת במספרה, אבל
אין הוא קיים בשירות בתי-הסוהר. אני מבקש
להציע בית-דין משמעת גם לגבי שירות בתי-הסוהר, ואני מבקש לדעת היכן
המקום להציע זאת.
דבר שני - זכות ערעור.

מחליטים:

1. לאשר סעיף 5 כמוצא;
2. לאשר סעיף 6 כמוצא;
3. לאשר סעיף 7 כמוצא;
4. לאשר סעיף 8 כמוצא.

ח. הירש:

סעיף 9 - סעיף 102 לפקודה - עד היום היה
סיווג העבירות המשמעותיות רק לגבי סוהרים
זוטרים. היות ומדברים עכשיו גם על בכירים, מוצע התיקון בסעיף זה.
נאמר בסעיף שהעבירות המשמעותיות יחולו על כלל העובדים בשירות בתי-הסוהר.

היו"ר י. חמיר:

אם תתקבל הצעתו של ח"כ קשת בדבר הקמת בי"ד
משמעותי - כל הסעיף הזה כולו יהיה שונה.

ח. הירש:

הענשים עשויים יהיו להיות שונים.

שר המשטרה ש. הלל:

כבר אמרתי שעקרונית אני אישית מסכים להצעה
בדבר הקמת בי"ד למשמעת בשירות בתי-הסוהר,
אבל הדבר מחייב הצעת חוק גפרדת, וזה יכול להיות דבר ממושך. ואם אמנם
חוק כזה יתקבל - אפשר יהיה אז להתאים אליו את הסעיף 9 הנוכחי. אני
מציע אפוא בינתיים לא לעכב את קבלת הסעיף הזה.

היו"ר י. חמיר:

אני מציע לח"כ קשת לקבל את הודעת השר,
כולל בענין זכות ערעור.

ב.צ. קשת:

אני מקבל.

מחליטים: לקבל סעיף 9 כמוצא.

א. ורדיגר:

בסעיף 10 כתובה המלה "רישה" ב-הא; אני
סבור שהכתיב הנכון הוא "רישא".

ב.צ. קשת:

לי יש התנגדות לכמה מהסעיפים של סעיף 104.
האם גם זה מצריך חוק חדש? אני למשל מתנגד
בכל תוקף לסמכות לשלול שכר התנהגות טובה או שכר הצטיינות.

שר המשטרה ש. הלל:
שכר התנהגות טובה איננו תשלום חד-פעמי
ששולם למישהו, אלא זוהי תוספת קבועה
למשכורת. הוא הדין לגבי שכר הצטיינות. לא מדובר בהחזרת תשלום שקיבל
האיש בעבר.

ב.צ. קשת: אני מבקש שהות לחשוב על העניין.

ח. הירש: שכר הצטיינות מקבל כל סוהר שעבר בחינה
מסויימת.

הינד י. חמיר: האם אי-אשר לקבל את העקרון מבלי לפרט
את המינוח המפורש?

ב.צ. קשת: הרי אינך יכול להוריד לאדם ממשכורתו.

א. ניב: זהו תרגום לא מוצלח מאנגלית. פירושו
למעשה תוספת יעילות, ולא תוספת הצטיינות.
זהו עניין טכני בלבד.

מחליטים: לקבל סעיף 10 כמוצע.

ב.צ. קשת: איך אפשר לדבר על "הפסקת עלייה בוותק"
הוותק הריהו אוטומאטי. אפשר לפטר אדם,
אבל לא להפסיק לו עליה בוותק.

הינד י. חמיר: אני תומך בהערה של ח'כ קשת.

ח. הירש: לגבי קנס של 5 לירות - צריך לזכור שלפי
החוק לתיוון דרכי ענישה צריך להכפיל
את כל הסכומים הללו ב-15.

י. קרפ: ניתן כאן דירוג של ענשים מהקל אל החמור,
עם סכלול אפשרויות. ואני מניחה שסוהר
יעדיף הפסקת התקדמות בוותק על פני פייטורין.

ב.צ. קשת: זה לא ניסוק.

ח. הירש: כיוון שממילא תבוא לפני הוועדה הצעה
לדון בהקמת בי"ד למשמעת - זאת תהיה
ההזדמנות לעשות רביזיה בכל בעיית הענשים בכלל.

א. ניב: כל העניין של וותק איננו יציר של שירות
בתי-הסוהר. הוא קיים גם בנציבות שירות
המדינה, בצבא ובמשטרה. מה גם שאני מקבל את דבריה של גב' הירש שכאשר
נדון על ביה"ד למשמעת - נעבור על כל מערכת הענישה.

הינד י. חמיר: כיוון שרוב חברי הוועדה סבורים שהפסקת
העליה בוותק היא אקט כמעט בלתי אנושי -
אני מציע שנסכם שנציגי הממשלה ישקלו זאת, ואם ימצאו שאפשר לקבל את
ההצעה - ניחא. אם לאו - עומדת הצעת הממשלה בעניין זה.

מחליטים: 1. לקבל את הצעת היו"ר בענין סעיף 11
והפסקת העליה בוותק;

2. לקבל סעיף 12 כמוצע.

3. צחנת הביוב באיזור תל-אביב

היו"ר י. תמיר:

הירקון בת"א עלה על גדותיו בשפכים
מחששיות וגם בביוב בלתי מסתפף. הלילה
היו גלי ריחות קשים, שהתפשטו על פני צפון-ת"א, דרום-פתח, חלק
מבני-ברק, ורמת-גן. סלפן אלי הבורק מישהו וטען שלא עצם עין כל
הלילה, אנשים התעלפו וילדים הקיאו. דבר כזה עוד לא היה.

סלפנתי למר קוברסקי, שהתקשר מיד עם נציג
המים שהוא הממונה הארצי על תכנון וביצוע מפעל הביוב הארצי. קיבלתי
דו"ח האומר שהסיכויים שנראו כי במרוצת החורף הזה הירקון יישטף
עד כדי כך שלא יהיו בו צחנות - נתברר. שפכים הפיצו את הירקון בכמויות
בלתי רגילות, והזרימה לים אטית מאד, וחורף שנה לא נראה פתרון לענין.
מר קוברסקי התקשר גם עם ד"ר פדה ממשרד הבריאות, והוא עומד לרדת עוד
היום לת"א ולהפגש עם ראשי הערים הנוגעות בדבר כדי לטכס עצה.

שלשום בסעתי מת"א לירושלים. הריחות
מהמזבלה בחיריה, העוברת על גדותיה, היא ללא תקדים. כבר קיבלנו בעבר
פכתבים מאנשי גנות והישובים הסמוכים לחיריה שאינם יכולים עוד לסבול.
ואני רואה שבממשלה בכלל לא מתעניינים בנושא זה, והמצב קשה. מר
קוברסקי הבטיח לי עוד היום לדווח פעם נוספת. ענין חיריה במיוחד
חמור, כי אין לאן להטיל את האשפה, והיום מביאים לשם חמרים גם מר"ג
ומהסביבה. תפקידנו להזעיק ולפעול, ואני מבקש מן החברים להתייחס
לדברים.

מה אתה מציע?

ת. טובי:

היו"ר י. תמיר:
אין לי הצעה קונקרטית. אני מצדי כאמור
הזעקתי את משרד הפנים, והאזעקה אמנם
עזרה. מר קוברסקי התחיל לגלגל את העניינים.

מי בממשלה מטפל בנושא זה של איכות הסביבה?

א. ורדיגר:

היו"ר י. תמיר:
יש שירות להגנת הסביבה במשרד ראש הממשלה,
שבדאשו עומד ד"ר אורי מרינוב. הנושא
נמצא בטיפולו של סגן ראש הממשלה.

אולי בדרך זאת צריך להזעיק את הממשלה.

א. ורדיגר:

י. בארי:
מבחינה אדמיניסטרטיבית נכון שקיים השירות
לאיכות הסביבה ליד משרד רה"מ. אבל מבחינה
תחיקתית השרים הממונים הם שרי הפנים והבריאות, ובפועל מחולקים
תת-הנושאים בין משרדים רבים. כבר לפני כשבוע הגשתי הצעה דחופה לסדר-
היום, כשהגיעו התלונות הראשונות על צנח ברמת-גן. הנשיאות לא הכירה
בדחיפות הצעתי, והיא הוגשה כהצעה רגילה. אולי הוועדה יכולה להמליץ
להפוך את ההצעה הזאת להצעה דחופה לסדר-היום.

ברצון אפנה בענין זה ליו"ר הכנסת.

היו"ר י. תמיר:

ח. טרבי:

אני מעריך את יזמת היור אני מציע שלא להתפשט על פני הבעיה האקולוגית הרחבה, אלא להתרכז בשני המקרים הקונקרטיים, ואני מציע שנמליץ בפני הממשלה על מינוי מיידי של ועדה שתחקור את העניין ותציע הצעות קונקרטיות איך למק את שני המטרדים הללו, מבחינה מעשית, תקציבית וכו'. אולי זאת יכולה להיות תרומתנו בנושא הקונקרטי הזה. אני מציע סיכום פורמלי של הוועדה בצורה של פניה לממשלה שתמנה מיד ועדה לחקירה ולהצעת הצעות.

ב. מואב:

כל נושא הביוב של גוש דן: בורדאי נדרון בוועדה הפנים לא אחת. ואם נתריע על הצחנה - זה לא יוסיף. לאחרונה קם ראש עיר חדש בת"א, ואנחנו צריכים לעזור לו להעלות את הנושא מחדש. אולי הוא יכול להתאיש את הטיפול בו. נוסף לפניות אשר הפנים אני מציע אפוא לחזור ולהעלות כאן בוועדה את כל נושא הביוב של גוש דן, ביחד עם ראשי הרשויות המקומיות הנוגעות בדבר.

היור י. תמיר:

ביחס לביוב גוש דן ותכנית הביוב הארצית - צריך לומר שנעשו דברים גדולים. אלא שכל זה מצריך חמש או שבע שנים. זהו עניין שיעלה קרוב ל-400 מיליון לירות. עניין הירקון מצריך פתרון שיארך לפחות שנה, לפי מר קוברסקי, וזה לאחר שהתכנון כבר הושלם. מה צריך לעשות בתקופת הביניים הוא למנוע את הסרחון, ואני מניח שלכך יש כמה דרכים.

אני מקבל את שתי ההצעות שהוצעו:

(1) נתקשר מיד עם סגן ראש הממשלה ועם השירות להגנת הסביבה, ונעמיד אותם על חומרת הבעיה; (2) אני מקבל את הצעת ח"כ טרבי להמליץ על הקמת ועדה מיוחדת לפתרון שתי הבעיות הקונקרטיות, עד שיימצא הפתרון הסופי. ואכתוב מכתב ליור הכנסת - או אשוחח אתו ישירות - ואבקש לתת עדיפות להצעה לסה"י של ח"כ בארי, כדי שהעניין יידון בדחיפות גם במליאה.

ביום ו' הקרוב נדרון בת"א בהצעה לסה"י של ח"כ מואב על זיהום ע"י ביח"ר למים בהרטוב. גיום ג' הבא - מר קוברסקי ירצה על תקציב הרשויות המקומיות. וביום ו' הבא - התכוננותנו לוועידה ברומא בעניין זיהום הים-התיכון.